

UNIVERSITETET I
NORDLAND

For første gang i barnehagen

FL200L Bachelor oppgave

FUS3

Vår 2014

Kandidatnummer: 110

Totalt antall sider: 29

Forord

Gjennom de siste tre årene på førskolelærerutdanningen på Universitetet i Nordland har mitt pedagogiske grunnsyn utviklet seg betydelig og denne bachelor oppgaven har fått sin inspirasjon gjennom disse tre årene med nye erfaringer, opplevelser og mengder av ny kunnskap.

Jeg ønsker å takke veilederen min Ann Gøril Hugaas for god og nyttig veiledning av høy kvalitet gjennom hele prosessen.

En takk går også til de to barnehagene jeg har fått gjennomført intervjuene i, og spesielt til de to pedagogiske lederne og foreldrene som tok seg tid til å la seg intervju.

Jeg vil også takke Lisa Konradsen for utallige timer på UiN med motivasjon og støtte i oppturer og nedturer i skriveprosessen.

En stor takk går også til Loraine Ringdal og Elisabeth Ringdal for hjelp med korrekturlesning og innspill.

I also want to thank my husband Scott for listening, supporting me and keeping me relaxed throughout the writing process.

En takk går også til alle i min flotte kollokvi gruppe; Thea Holst, Karen Elisa Stendal, Ketil Bergersen, Karoline Eilertsen og Helle Erika Johnsen, for tre fantastiske studieår.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	1
1.1 Målene for oppgaven.....	1
1.2 Problemstilling	2
1.3 Begrepsavklaring	2
1.4 Oppgavens oppbygging	2
2.0 Teori	2
2.1 Tilknytning	3
2.1.1 John Bowlby	3
2.1.1.1 "Trygg base"	4
2.1.2 Ainsworth	5
2.2 Overgangsobjekt.....	5
2.3 Oppstarten i barnehagen.....	5
2.4 Foreldresamarbeid.....	6
2.5 Tidligere forskning på små barns barnehageoppstart.....	7
3.0 Metodevalg	8
3.1 Intervju som metode.....	8
3.1.1 Styrker og svakheter ved bruk av intervju.....	9
3.1 Vurdering av fullførte intervjuer	10
3.2 Feilkilder.....	11
4.0 Presentasjon og drøfting av mine funn knyttet til trygg oppstart for barn og foreldre i barnehagen	12
4.2 Analyse og tolkning av mine funn.....	12
4.3 Tilknytning	13
4.3.1 Primærkontakt	13
4.3.1.1 Er det nødvendig med primærkontakt?	13
4.3.1.2 Når vi ser muligheter og ikke begrensninger	15
4.3.2 Overgangsobjekter	17
4.3.2.1 Leker og kosedyr.....	17
4.3.2.2 Kjente rutiner	17
4.3.2.3 Familiebøker	19

4.4 Foreldresamarbeid.....	20
4.4.1 Fleksible rutiner for foreldres tilstedeværelse	20
4.4.2 Informasjon og møter.....	21
5.0 Avslutning	22
6.0 Litteraturliste	24

1.0 Innledning

Året før jeg begynte på førskolelærerutdanningen fikk jeg mine første erfaringer med arbeid i barnehage. Jeg begynte å jobbe i barnehage i august på småbarnsavdeling og møtte derfor mange barn under deres første møte med barnehagen. I arbeidet med å finne et tema til bacheloroppgaven min tenkte jeg mye over hva jeg opplever som viktig i arbeidet i barnehagen. Jeg ønsket også å velge ett tema jeg synes er interessant, og noe jeg har følt var utfordrende i mine tidligere erfaringer med arbeid i barnehage.

De aller fleste barn i Norge begynner i barnehagen når de er mellom ni måneder og 1.5 år. I utgangspunktet ønsket jeg å fokusere på hvordan en så tidlig start i barnehagen kunne påvirke ettåringen, og hvilke utfordringer det kan være med lange barnehagedager for disse minste. Etter refleksjon over dette tema kom jeg fram til at endringer i slike samfunnsstrukturer ligger utenfor det jeg kan påvirke, derimot kan økt bevissthet rundt oppstart og tilknytning, gi endring i barnehagens praksis i møte med de aller minste. Jeg vil forsøke å finne ut mer om hvordan vi kan gjøre overgangen fra mor og far til barnehage tryggest mulig for barna og deres foresatte.

Det å begynne som ny vikar i en barnehage under tilvenningstiden er ikke alltid like enkelt. Opplevelsene fra min første tid i barnehagen var ofte preget av usikkerhet og utfordringer i møtet med de nye foreldrene og barna i barnehagen. Både jeg som ny vikar og de som nye foreldre og barn i barnehagen kjente nok på spenningen i disse første møtene. Informasjon og veiledning i forhold til hvilke tiltak og arbeidsmetoder barnehagen brukte i oppstarten, var også lite tilgjengelig for meg som vikar. Oppstarten for de yngste barna i barnehagen står sentralt i media for tiden og er et tema som blir gitt mye oppmerksomhet.

Jeg har på bakgrunn av mine erfaringer valgt å skrive en oppgave som fokuserer på barnehagens arbeid med tilvenningstiden, og hvordan de jobber for å legge til rette for en trygg oppstart for barn og foreldre. For å få en best mulig forståelse over hvordan barnehagen kan tilrettelegge for en trygg oppstart, har jeg intervjuet en pedagogisk leder og tre foreldre i to forskjellige barnehager.

1.1 Målene for oppgaven

Gjennom arbeidet med denne oppgaven ønsker jeg å undersøke hvordan barnehager kan arbeide for å sørge for at barn og foreldre i barnehagen får en trygg oppstart. Gjennom å intervju foreldre og pedagogiske ledere i barnehagen om oppstarten vil jeg få ett innblikk i

hva de mener er viktig for å skape en trygg oppstart basert på deres erfaringer og teoretiske kunnskap.

Pedagogisk leder vil kunne gi meg ett innblikk i barnehagens rutiner og hvordan de tilrettelegger barnehagehverdagen i oppstarten for nye barn, og hva de tror er viktig for å skape trygghet for foreldene og barna deres. Ved å intervju foreldre ønsker jeg å få en oppfatning av hva som var viktigst for dem og barnet deres under oppstarten, og hva som var med på å skape trygghet for dem i prosessen. Dette kan gi meg ett økt grunnlag for videre refleksjon og drøfting av tilrettelegging for en trygg oppstart.

1.2 Problemstilling

Hvordan kan personalet i barnehagen arbeide for å skape en trygg oppstart for barn og foreldre i barnehagen?

1.3 Begrepsavklaring

I min oppgave har jeg valgt å bruke begrepet oppstart for å beskrive den første tiden til nye barn og foreldre i barnehagen. Når jeg bruker ordet oppstart handler dette om det første møtet med barnehagen og de første 2-4 ukene etter at barnet har begynt i barnehagen. Hvor lang tid oppstarten varer, varierer med tanke på barn og foreldre med ulike behov.

1.4 Oppgavens oppbygging

Videre i denne oppgaven vil jeg først ta for meg ulike relevante teorier som jeg mener er sentrale for min problemstilling. Tilknytningsteorier står sentralt i min oppgave, og her vil derfor teoretikere som Bowlby, Ainsworth og Winnicott bli presentert. Jeg vil også se nærmere på teori knyttet generelt til oppstarten i barnehagen, foreldresamarbeid, og tidligere forskning på dette tema.

Deretter vil jeg gjøre rede for mitt metodevalg for oppgaven og vurdere hvordan intervjuene ble gjennomført. Jeg avslutter oppgaven med å drøfte teoriene jeg har tatt for meg og informasjonen jeg har innhentet. I drøftingen vil jeg vise hvordan vi kan tilrettelegge for en trygg oppstart i barnehagen for nye barn og foreldre.

2.0 Teori

I arbeidet med denne oppgaven har jeg lagt stor vekt på tilknytningsbegrepet. Det er mye tilgjengelig teori om dette temaet, og jeg har valgt å trekke ut det som er mest sentralt for min problemstilling. Under temaet tilknytning vil jeg trekke fram relevante teoretikere og se på

blant annet Bowlbys trygge base og Winnicotts overgangsobjekt og hvorfor dette er viktig for oppstarten i barnehagen. Deretter vil jeg se generelt på oppstarten i barnehagen og hvor viktig foreldresamarbeid i den første tiden i barnehagen er. Jeg avslutter teorikapittelet med å se litt nærmere på nyere forskning på det temaet jeg skriver om.

2.1 Tilknytning

I boken *Småbarnspedagogikk* brukes Bowlbys definisjon av ordet tilknytning: ”de emosjonelle bånd som knytter barnet til sine omsorgspersoner over tid og sted” (Haugen, Løkken og Röthle, 2013:78)

Tilknytningsteorien beskriver at blant annet adskillelse, avvising og upålitelighet ligger til grunn for en utrygg tilknytning, mens trygghet i tilknytningen fremmes av blant annet tilgjengelighet, trøst, forutsigbarhet og stabilitet fra en fast tilknytningsperson (Klette 2013). Klette (2013) skriver også at gjennom å være der for barnet som en trygg base for utforskning, trøst og omsorg, kan frykten og sorgen de fleste barna opplever når de blir forlatt, kompenseres.

I boken *Til barnas beste* (2013) skriver Klette at det er krevende for ettåringer å skilles fra sine nærmeste og samtidig måtte knytte bånd med nye mennesker. Barna mangler også både språk og tidsforståelse, og det er ofte mye gråt i oppstarten i barnehagen. Hun skriver også at selv om gråten slutter etter en stund, trenger ikke det å bety at barnet ikke har det vondt. I barnehager nå for tiden er tilvenningstiden som regel kort og dagene i barnehagen lange. Da må organiseringen av avdelingen eller barnehagen og kunnskapen til personalet prioriteres høyt for å skape en tryggest mulig oppstart for de minste barna i barnehagen.

2.1.1 John Bowlby

I 1958 kom John Bowlby ut med begynnelsen på det som til slutt ble til en viktig teori om hvor viktig den tidlige tilknytningen er. Bowlbys tilknytningsteori handler om at mennesker har et medfødt behov for å knytte bånd til andre (Klette 2013). Bowlby var den første som brøt oppfatningen av at barn var blanke ark når de var født. Han hevdet at barna var sosiale fra fødselen og var født med et behov for trygg tilknytning (Klette 2013). Bowlby utviklet en modell for tilknytning i 1969 som forklarte barnas utvikling i tilknytning som fire faser. I den første fasen er barnet 8-12 uker og skiller ikke mellom mennesker. Neste fase strekker seg derfra til i 6-8 månedersalderen, nå viser barna et ønske om samvær med andre mennesker. Fra rundt 8 månedersalderen fram til rundt toårsalderen starter tilknytningsstadiet. I denne tiden viser barnas atferd at de foretrekker en eller to primærkontakter.

2.1.1.1 ”Trygg base”

I 2012 kom en NOU med navnet *Til barnas beste, Ny lovgivning for barnehagene*. Der spesifiseres det at det kan sees som et basisbehov for barn rundt ett år å ha en trygg tilknytningsperson å forholde seg til aller helst både i barnehagen og hjemme (Kunnskapsdepartementet).

Det var Bowlby som først presenterte begrepet følelsesmessig tilgjengelighet, som gir barn en trygg base (Abrahamsen 2013). Abrahamsen skriver i boken *Det nødvendige samspillet* (2008) om Bowlby og hans ”trygge base”. Hun skriver at Bowlby var klar på at omsorgspersonenes tilgjengelighet var av stor betydning, den voksne må klare å svare barnet både fysisk og psykisk i samspillet dem imellom. I boken *A secure base* (2009) beskriver Bowlby at en ”secure” base, eller som det heter på norsk en trygg base, er et sted barnet kan komme tilbake til etter utforskning og vite at han alltid er velkommen tilbake og blir tatt vare på psykisk og følelsesmessig, og bli trøstet hvis han er lei seg eller skremt. For å være en ”trygg base” for barna må man være emosjonelt tilgjengelig (Haugen 1998).

I temaheftet *De minste barna i barnehagen* av Ninni Sandvik (2006) nevnes det også hvor viktig det er at barna i barnehagen har en eller flere voksne de føler seg trygge sammen med. Det står også at flere barnehager arbeider med faste tilknytningspersoner som blir bedre kjent med hver ”sine” barn og bruker tid på å bli kjent med deres barns kommunikasjonsmetoder. Sandvik (2006) mener at gjennom å arbeide slik, vil vi kunne sikre en trygg tilknytning for barna i alle fall til en voksen i barnehagen.

Melaas skriver i sin bok *Blikk for lek i barnehagen* (2013) at tilknytningen i barnehagen kan styrkes ved bruk av primærkontakt. Dette fordi vi har voksne som kan hjelpe barna i leken og samspillet med hverandre. Melaas (2013) presiserer også at det derfor er meget uheldig at flere barnehager ikke benytter primærkontakt, og at dette i sammenheng med dårlig personalstabilitet, kan ha store konsekvenser for barnas lek og tilknytning. Drugli (2010) skriver også at det er viktig at barnet får en trygg relasjon til minst en i personalet før foreldrene forlater barnet i barnehagen, for å fremme ro hos barnet. Men hun presiserer også at det er viktig at når barnet har fått en trygg relasjon til en voksen, må de voksne på avdelingen jobbe for at barnet skal knytte trygge relasjoner til de andre voksne, slik at ikke barnet bare har en trygg voksenperson.

2.1.2 Ainsworth

Klette (2013) skriver i sitt kapittel i boken *Til barnas beste* (Foss og Lillemyr 2013) at barn på ett år vil uavhengig av hvor god barnehagen er, eller hvordan de har det hjemme, protestere og føle fortvilelse over å bli forlatt av sine nærmeste. Hun baserer sitt utsagn på et forskningsprosjekt av Killén (1995) ved navn *Tilknytning og barns utvikling*. Under dette forskningsprosjektet ble det filmet adskillelser og gjenforeninger mellom barn på ett år og deres mødre. Metoden ble kalt fremmedsituasjonsprosedyren fordi etter at mor og barn hadde vært på et fremmed rom i 20 minutter ble barnet etterlatt med en fremmed i rommet. De fleste barna var nær utrøstelig når moren gikk og brukte lang tid på å roe seg ned når mor kom tilbake. Disse observasjonene viser det tilknytningsteorien til Bowlby antok, ”nemlig at separasjoner fra den nærmeste omsorgsgiveren oppleves som en sterk trussel for små barn” (Abrahamsen, 2013:18).

2.2 Overgangsobjekt

Begrepet overgangsobjekt ble først tatt i bruk av teoretikeren Winnicott. Winnicott skriver i sin bok *Playing and reality* (2005) om det han kaller ”transitional objects”, eller som det blir kalt på norsk, overgangsobjekter. Transitional objects er gjenstander som barna har følelsesmessig tilknytning til, og Winnicott mener at slike overgangsobjekter kan hjelpe barna å beherske foreldrenes fravær og virker trøstende og beroligende. Winnicott skriver at slike overgangsobjekter kan være kluter, kosebamser, bilder eller lignende, og de kan bli viktig for barna i leggestunder eller som forsvar mot redsel og depresjon. Abrahamsen skriver også i sitt kapittel i boken *Småbarnspedagogikk* (2013) om Winnicotts teori om overgangsobjekter. Hun skriver at når barna begynner i barnehagen må de voksne hjelpe barnet med å holde fast ved de indre bildene av foreldrene. Siden barna enda ikke har evne til å tenke abstrakt vil disse gjenstandene og bildene kunne minne barna om foreldrene og livet hjemme.

2.3 Oppstarten i barnehagen

Hansen (1999) skriver i sin bok *Velkommen til barnehagen* at gjennom en god tilvenning vil barnehagen og barnehageoppholdet gi glede for barna og foreldrene. For å klare dette må det jobbes for at barna, foreldrene og førskolelæreren får en god og gjensidig tilpasning.

Hansen (1999) spesifiserer noen rutiner som hun mener skaper en god tilvenning i barnehagen. De innebærer et møte med personalet på avdelingen og/eller styrer i barnehagen der det vil bli gjort klart hvem som blir familiens kontaktperson. Hansen (1999) anbefaler at barnet er i barnehagen noen timer i uken sammen med en av foreldrene den første uken, uken

etter kan barnet være lengre i barnehagen og spise og sove der, i den tredje uken mener Hansen at barnet kan begynne å være litt alene i noen timer, og i slutten av denne uken kan barnet ha en vanlig dag alene i barnehagen. Hvor god tilvenningen blir, avhenger både av barnets personlighet, personalets tilknytningsevner og foreldrenes evne til å kunne gi slipp (Hansen 1999). Flekkøy (1987) nevner også at det er forskjeller fra barn til barn hvor lang tid de bør bruke i tilvenningstiden. Hun skriver at personalet i barnehagen må ta hensyn til barnets alder, personlighet og også hvor vant barnet er med å være på fremmede steder med fremmede mennesker.

2.4 Foreldresamarbeid

Drugli (2014) henviser til Broberg med flere (2006) når hun skriver om små barns reaksjoner til separasjon fra foreldrene. Hun skriver at de små barnas kognitive forutsetninger ikke er nok utviklet til å forstå hva som skjer når de blir forlatt av foreldrene. De forstår ikke hvor lenge de skal være borte, og kan heller ikke regulere sine følelser. Drugli (2014) mener da at det er viktig at barna har støtte fra personalet og blir trygg på i alle fall en i personalet før foreldrene forlater dem i barnehagen.

Abrahamsen (2013) spesifiserer også at barna trenger tid sammen med de nye voksne de møter i barnehagen sammen med foreldrene sine. Hun spesifiserer også at det er nødvendig at barnet ser at foreldrene også er komfortable med de voksne i barnehagen. På den måten vil barna kunne utvikle relasjoner og tilknytning til de nye voksne og senere også til de andre barna på avdelingen. Drugli (2010) presiserer også at det er viktig at foreldrene stoler på at de ansatte i barnehagen kan ta vare på barnet deres og formidler dette til barnet. Hansen (1999) skriver at for at barnet skal få en god oppstart i barnehagen, må det opprettes et godt samarbeid mellom foreldrene og de voksne i barnehagen, slik kan vi gjøre barnehagen om til en trygg base for barna.

Haugen (1998) påpeker at det trengs et nært samarbeid mellom foreldre og barnehagen for å kunne dekke barnas behov ordentlig. Det er foreldrene og barnehagen som sammen må jobbe for å skape et tilbud som fremmer barnas utvikling og gir barna lyst til å lære. Haugen (1998) mener også det er viktig å huske at barnehagepersonalet ikke kan erstatte foreldrene. Personalet må møte alle foreldrene på en slik måte at foreldrene kan få en følelse av å være verdifulle og ser verdien i å samarbeide med personalet i oppstarten.

I *Rammeplan for barnehagen* (2011) står det også at barnehagen må lytte til foreldrene og ta deres forventninger og ønsker på alvor. Rammeplan presiserer også hvor viktig det er at

foreldrene vet at barna deres blir respektert og sett i hverdagen. Foreldrene må være trygge på at barna er i et trygt og godt fellesskap.

2.5 Tidligere forskning på små barns barnehageoppstart

May Britt Drugli og Anne Mari Undheim har skrevet en artikkel basert på forskning de har utarbeidet etter å ha samlet inn data fra foreldrene til 41 barn og 35 barnehageansatte. Artikkelen heter "Når små barn begynner i barnehagen" (2012). På basis av deres forskning mener de at primærkontaktmodellen kombinert med gode rutiner for foreldredeltakelse hjelper barn under 1,5 år i oppstarten i barnehagen.

Primærkontaktmodellen er noe som ble innført i flere norske barnehager på 90-tallet. Meningen med primærkontaktmodellen var å sikre sterk tilknytning mellom barn og personalet (Drugli, 2014). Drugli (2014) skriver at det er større sjanse for at det opparbeides en god og nær relasjon når de voksne kan konsentrere seg om kontakten med noen få barn i gangen. Primærkontaktmodellen går ut på at hver primærkontakt prøver å skape en god relasjon til sine barn. Når det har oppstått trygghet i relasjonen, kan dette brukes til å hjelpe barnet ut i videre utforskning av relasjoner med andre. Det er også viktig at primærkontakten sier i fra til barnet hvem som skal være tilstede når han eller hun forlater barnehagen. Det er også mulig å jobbe med både primærkontakt og sekundærkontakt. Da kan man sette opp dagen slik at en av de alltid er tilgjengelig for barnet (Drugli, 2014). Drugli og Undheim (2012) kom blant annet fram til i deres forskning at en primærkontaktordning vil kunne gjøre tilvenningen lettere.

Drugli og Undheim (2012) trekker også fram at det å være fleksibel i rutinene for foreldredeltakelse og foreldresamarbeid, vil være med på å gi barna og foreldrene en trygg tilvenning. Drugli og Undheim (2012) skriver at deres studie tyder på at hvis barnehagene er fleksibel i antall dager foreldrene kan være tilstede med barnet i barnehagen, kan dette ha positive innvirkninger på oppstarten i barnehagen. Foreldrene må få muligheten til å være der for barnet i tiden det tar å bli kjent og trygg i disse nye omgivelsene. Hvis ikke vil kanskje barnet få følelsen av at ingen forstår deres emosjonelle tilstand, "dette kan bidra til å øke barnets stressnivå" (Drugli og Undheim, 2012:35). Drugli og Undheim (2012) refererer til andre studier og spesifiserer blant annet at de første 2-4 fire ukene er ekstra stressende for barnet, men at i tiden der foreldrene er tilstede, er barnas stressnivå helt normalt.

3.0 Metodevalg

”Tranøy definerer metode som en fremgangsmåte for å frembringe kunnskap eller etterprøve påstander som fremsettes med krav om å være sanne, gyldige eller holdbare” (Dalland 2004:71).

Dalland (2010:71) skriver at ”metode er redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke”. Det kan ta tid å finne riktig metode for sin problemstilling, og jeg mener det må brukes tid på å ta riktig valg av metode.

I bruk av metoder kan man velge mellom bruk av kvalitative eller kvantitative metoder. Kvantitative metoder brukes når man ønsker å gjøre informasjon målbar og i større mengder (Dalland 2010), slik som for eksempel bruk av spørreundersøkelse. Kvalitative metoder baserer seg på å fange opp meninger og opplevelser og kan ikke puttes inn i statistikk (Dalland 2010). Når jeg skulle velge metode måtte jeg se tilbake på problemstillingen min og vurdere hva det egentlig er jeg ønsker å få svar på. For å få en forståelse av hvordan barnehager kan arbeide for å skape trygghet i oppstarten for barna og foreldrene, mener jeg en kvalitativ metode er best egnet. Da har jeg mulighet til å få fram både foreldrenes og pedagogenes meninger og opplevelser, og få ett mer detaljert bilde av hvilke erfaringer og forventninger de hadde til oppstarten i barnehagen.

Dalland (2002) skriver at kvalitative metoder blant annet er mer fleksibelt i svarene, gir en mer direkte kontakt med felten og får fram det mer spesielle eller avvikende. Løkken og Søbstad (2006) nevner også at kvalitative metoder er mer rettet mot å forstå noe og ikke bare forklare noe slik som de kvantitative metodene. Noen mener kvalitative metoder best gir ny innsikt, refleksjon og dybde (Løkken og Søbstad 2006).

Av alle de ulike kvalitative metodene, valgte jeg å bruke intervju. Jeg valgte å bruke intervju og ikke observasjon på grunn av tiden på året arbeidet med denne oppgaven startet på. Det var ikke en optimal tid for å observere siden de nyeste barna var ferdig med oppstartstiden og de første møtene med barnehagen. Jeg valgte også å bruke intervju fordi jeg ønsket å få en større innsikt i foreldrene og de pedagogiske ledernes tanker, meninger og forventninger om oppstarten i barnehagen.

3.1 Intervju som metode

Dalland (2002) skriver at intervju handler om å forstå hvilken situasjon de andre personen er i og hvordan man må prate for å bli forstått. Det handler også om å klare å unngå

misforståelser, forstå det som blir sagt til deg og være beredt til å samtale med forskjellige typer mennesker.

Denne oppgaven fokuserer på hvordan barnehagen kan arbeide for å skape en trygg oppstart for barna og deres foreldre i barnehagen. For å få fram både barnehagens og foreldrenes synspunkter på hva de mener er med på å skape en trygg oppstart i barnehagen valgte jeg å intervju tre foreldre og en pedagogisk leder i en barnehage. Jeg ønsket å gjøre dette både for å få informasjon fra de pedagogiske lederne om hvilke tiltak de setter i gang i barnas oppstart, og hva de mener skaper trygghet for barna og foreldrene, og samtidig få foreldrenes synspunkt på hva som gav dem trygghet i oppstarten for deres barn. Etter å ha startet analysearbeidet av det innsamlede datamaterialet vurderte jeg at det kunne være interessant å intervju i en barnehage til. Jeg brukte derfor noen ledige dager på slutten av praksisperioden min til å intervju tre foreldre og pedagogisk leder i den barnehagen også. Grunnen til at jeg valgte å gjøre dette i praksisbarnehagen, var fordi jeg hadde pratet mye med pedagogisk leder om hvordan de jobbet med tilvenningen og jeg synes det hun fortalte var veldig spennende. Jeg ønsket å få ett større innblikk i dette gjennom å få mer informasjon og foreldrenes synspunkter.

Jeg valgte å intervju de pedagogiske lederne på avdelingen fordi de vil være en primærkilde på sitt område. Gjennom å intervju de pedagogiske lederne som har kunnskaper både om hvordan tilvenningen skjer i praksis og teoretisk kunnskap om tema, vil jeg kanskje få informasjon som ikke er presentert i faglitteraturen og dermed ha mulighet til å få frem noe nytt (Dalland 2004).

3.1.1 Styrker og svakheter ved bruk av intervju

Løkken og Søbstad (2006) nevner at det er viktig at intervjuet gjøres på ett trygt område for de som blir intervjuet slik at intervjuobjektet får snakket ut fra sitt perspektiv. De skriver også at det må gjøres mye forarbeid i tiden før intervjuet for å være forberedt godt nok. I forkant av intervjuet brukte jeg mye tid på å formulere spørsmål og være sikker på at intervjuet var strukturert slik at vi kunne bedre unngå misforståelser og uklare svar. Dalland (2004) skriver også at et strukturert intervju er enklere å strukturere og analysere i etterkant.

Jeg mener det er viktig at spørsmålene er klare og tydelige. Spørsmål og svar kan fortolkes på forskjellige måter ut fra hvem som intervjuer og hvem som blir intervjuet. Både den som intervjuer og den som blir intervjuet kan påvirke utfallet av intervjuet ut fra hvilken sinnsstemning de har på tiden for intervjuet. Jeg jobbet mye på forhånd med å kutte ned på

spørsmål og skape klare og greie spørsmål som foreldrene ville forstå, for å unngå misforståelser som lett kan oppstå under intervjuer.

3.1 Vurdering av fullførte intervjuer

Jeg dro innom barnehage 1 tre dager før jeg hadde planlagt å starte intervjuperioden. Den andre barnehagen var praksisbarnehagen min. I barnehage 1 hang jeg lapper på hyllene til alle barna på avdelingen med informasjon til foreldrene om oppgaven jeg skulle skrive og et ønske om å få et kort intervju med de i løpet av de to dagene jeg hadde planlagt å være tilstede i barnehagen. Jeg informerte om hvilken tid på dagen jeg skulle være i barnehagen og satte ett bilde av meg på lappen. I barnehage 2 som var praksisbarnehagen min pratet jeg med foreldrene i hentesituasjoner og fortalte om oppgaven, og de som ønsket fikk velge en tid for intervju. Jeg valgte å gjøre dette for å forberede foreldrene på at jeg kom til å kjøre intervjuer i barnehagen de dagene jeg nevnte og gi de mulighet til å forberede seg ved å eventuelt tenke tilbake til tiden da de var nye i barnehagen. Siden ikke alle barna var helt nye i barnehagen tenkte jeg at det var greit at foreldrene fikk litt betegnningstid slik at de vil kunne svare mer nøyaktig på spørsmålene.

I hentetiden i begge barnehagene snakket jeg med foreldrene, minnet de på hva slags tema jeg skrev om og avtalte tid til intervju neste dag eller tok intervjuet med en gang for de som ønsket det. Jeg valgte å gjøre intervjuene i barnehagene på et møterom som i begge barnehagene er rett ved avdelingen. Dette for å prøve å gjøre det lettere for foreldrene å ta seg tid til å prate med meg, men også fordi jeg mente det kanskje gjorde foreldrene mer komfortabel å være i en kjent atmosfære.

Jeg følte ikke at jeg trengte så mye bakgrunnsinformasjon fra foreldrene for å innhente informasjon til oppgaven, så jeg begynte rett på spørsmål om hvilke forventninger de hadde til oppstarten i barnehagen. I ettertid tenker jeg at det kunne vært bra å startet med noen bakgrunnsspørsmål til foreldrene om hvor lenge det var siden tilvenningen og om de hadde hatt barn tidligere i samme barnehage. Videre i intervjuet fokuserte jeg på spørsmål som alle omhandlet oppstarten i barnehagen og deres første møte med barnehagen. Under det første intervjuet innså jeg at mange av spørsmålene mine var ganske like og jeg måtte hoppe over en del av spørsmålene. Til de neste to intervjuene droppet jeg noen av spørsmålene og fikk fortsatt all den informasjonen jeg ønsket. Jeg oppdaget også at noen av spørsmålene mine virket litt uforståelig for foreldrene, og basert på svarene de gav fikk jeg følelsen av at de ikke forsto hva jeg var ute etter. ”De utfyllende spørsmålene bør stilles på en hensynsfull måte, slik

at den som svarer, ikke føler seg upresis, dum eller rotete” (Løkken og Søbstad 2006:125). Jeg valgte da, i stedet for å rette på foreldrene og gi de en følelse av at de hadde misforstått, å bruke tilleggsspørsmål for å få de på rett spor. Dette fungerte bra og jeg føyde til noen tilleggsspørsmål for slike situasjoner for de to siste intervjuene. Når jeg intervjuet i barnehage 2 var jeg blitt mer kjent med spørsmålene og praten gikk mer løst og jeg følte meg ikke låst til spørsmålene mine. Jeg fikk svar på det jeg ønsket og brukte ofte tilleggsspørsmålene jeg hadde laget til å få enda mer informasjon. Dette fungerte bra.

I intervjuet med pedagogisk leder i barnehage 1 svarte hun på det jeg ønsket å få svar på og det ble mindre misforståelser om hva jeg var ute etter å finne ut. Vi hadde intervjuet på avdelingen siden hun ikke kunne gå fra barna, så det var en del forstyrrelser under intervjuet og en pause midt i intervjuet. I ettertid synes jeg det hadde vært lurt å tatt intervjuet etter at pedagogisk leder var ferdig på jobb slik at vi kunne sitte alene på et rom og kanskje da hadde hun fått mer tenketid og gitt meg mer utfyllende svar. Intervjuet med pedagogisk leder i barnehage 2 foregikk inne på avdelingen, men denne gangen når barna hadde lagt seg så vi hadde god tid og lite forstyrrelser.

3.2 Feilkilder

”Din evne til å oppfatte svarene, ta vare på dem, forstå dem og tolke dem er avgjørende for om det du får ut av intervjuet, er til å stole på” (Dalland 2004:118).

Det er alltid feilkilder til intervju. Intervjuobjektene kan ha meninger og følelser de prater om som jeg oppfatter og tolker på en annen måte enn de var ment, feiltolkninger er viktig å tenke på i arbeidet med intervju.

Jeg gjennomførte som sagt intervjuene med foreldrene på et rom i barnehagen ved avdelingen, det kan være en feilkilde siden foreldrene kanskje er redde for at de voksne på avdelingen overhører det de har å si hvis de ønsker å formidle negative opplevelser fra tilvenningen. Det kan også være en feilkilde at jeg gav foreldrene informasjon på forhånd av intervjuet slik at de kunne forberede seg på hva de ønsket å si, og ikke bare det som faller de inn under intervjuet. Dette kan gjøre at svarene blir mer gjennomtenkt og metodisk og ikke spontane og ut fra egne opplevelser. Også de pedagogiske lederne fikk forberedt seg til intervjuet og får dermed en sjanse til å lese seg opp på teorien og kanskje gi mer teoretisk rette svar og ikke den virkelige praksis.

I intervjuene i barnehage 2 var jeg også blitt mer kjent med spørsmålene og følte meg tryggere i rollen som intervjuer. Dette kan påvirke foreldrenes svar og generelt stemningen på intervjuet. Dette kan bli en feilkilde i sammenligningen av svarene i de to barnehagene.

4.0 Presentasjon og drøfting av mine funn knyttet til trygg oppstart for barn og foreldre i barnehagen

I denne delen av oppgaven vil jeg drøfte og presentere den informasjonen jeg har innhentet gjennom intervjuene jeg har gjort i to ulike barnehager. Jeg vil presentere den dataen jeg har samlet fra intervjuene og drøfte dette opp mot relevant teori og i lys av min problemstilling; *Hvordan kan barnehager arbeide for å skape en trygg oppstart for barn og foreldre i barnehagen?* Aller først vil jeg begynne med å si noe om min analyse og tolkning av mine data og hvordan jeg har arbeidet med denne prosessen.

4.2 Analyse og tolkning av mine funn

Etter å ha gjennomført fire intervjuer i en barnehage gikk jeg systematisk gjennom svarene jeg hadde fått og systematiserte informasjonen i kategorier. Jeg brukte mye tid på denne prosessen og leste flere ganger gjennom intervjuene mine. Da jeg hadde systematisert informasjonen, så jeg at det ville være mer interessant for drøftingen å gjennomføre samme intervjuer i en barnehage til. Da jeg var i praksis, bestemte jeg meg for å gjennomføre like intervjuer på nytt i denne barnehagen også.

Etter gjennomførte intervjuer i to ulike barnehager satt jeg igjen med mye informasjon om hva både de pedagogiske lederne og foreldrene mener skaper en trygg tilvenning i barnehagen. Ved å bruke to barnehager hadde jeg mulighet til å se nærmere på likheter og ulikheter i hva foreldrene i to ulike barnehager mente gav dem trygghet i oppstarten. Det kom også tydelig fram forskjeller og likheter i hvordan de pedagogiske lederne i de to barnehagene jobbet med dette i praksis og hva de så på som viktig i arbeidet med å skape trygghet for barna og foreldrene deres.

Ved å se nærmere på dette vil jeg kunne sammenligne den mer faglige vurderingen fra pedagogen med foreldrenes forventning og erfaring og knytte dette til trygghet i oppstarten. Det er også viktig for meg å ta for meg svarene jeg fikk fra de pedagogiske lederne og knytte dette opp mot praksis og reflektere rundt hvordan det kan gjennomføres.

I arbeidet med analysen av mine funn valgte jeg å strukturere svarene jeg fikk inn i relevante kategorier som vil kunne hjelpe meg å svare på problemstillingen. Det var flere elementer

som gikk igjen i svarene og som det virket som både foreldre og de pedagogiske lederne mente var viktig. De temaene som gikk igjen var knyttet til tilknytning og foreldresamarbeid. Videre i oppgaven vil jeg presentere de funnene jeg har gjort i intervjuarbeidet mitt og drøfte dette opp mot teori og arbeid med dette i praksis.

4.3 Tilknytning

Når vi jobber for å skape en trygg oppstart for barn og foreldre i barnehagen mener jeg noe av det viktigste vi fokuserer på, er at vi jobber for å skape tilknytning mellom personalet og de nye barna. Jeg mener det å være tilgjengelig for barna med blant annet trøst og veiledning vil vi kunne gi barna en trygg start på barnehagehverdagen. Dette presiserer også Klette i boken *Til barnas beste* (Foss og Lillemyr 2013).

Hos teoretikere som har arbeidet med tilknytningsbegrepet, kommer det klart fram hvor viktige momenter som trygg base og overgangsobjekt er for å skape en trygg oppstart i barnehagen. Barn som er vant til å ha mor nær hele tiden, blir plutselig overlatt til fremmede voksne og barn i barnehagen. For å belyse nærmere hvordan vi kan arbeide i barnehagen for å skape en trygg oppstart for disse barna, har jeg valgt å se nærmere på begrepene primærkontakt og overgangsobjekt.

4.3.1 Primærkontakt

Både teorier som Bowlbys trygg base og tidligere forskning viser til at primærkontakt kan være kilde til å skape trygghet i oppstarten for barn og foreldre. For å få ett større innblikk i hvordan vi kan arbeide med dette i praksis, spurte jeg både foreldre og de pedagogiske lederne i de to barnehagene hva de synes om bruk av primærkontakt i oppstarten.

4.3.1.1 Er det nødvendig med primærkontakt?

”Jeg føler ikke vi får helt til dette med primærkontakt, det er jo så mye sykdom og vi kan jo ikke bare bytte vakter hele tiden” – Pedagogisk leder, barnehage 1

Under intervjuet med pedagogisk leder i barnehage 1 sa hun at hun synes det var vanskelig å få til primærkontakt i praksis. For eksempel nevnte hun at det var ikke alltid den som var primærkontakt som hadde tidligvakt og møtte barnet i leveringen, og det var ofte mye sykdom i personalet så hun ønsket heller at barna skulle knytte seg til alle de voksne. Når vi snakket om primærkontakt på intervjuet virket pedagogisk leder negativ og oppgitt, og min oppfatning er at det virker som hun ser begrensninger i stedet for løsninger. På basis av disse tankene vurderer pedagogisk leder i barnehage 1 å droppe primærkontakt til neste år. Hun ønsker

heller å fokusere på at barna skal bli kjent med alle de faste ansatte og eventuelle vikarer kan bruke med tid sammen med de eldste barna på avdelingen og ha ansvar for mer praktiske gjøremål som å lage til lunsj.

Etter det jeg har erfart er det mye sykdom i barnehage, og siden det arbeides med vakter, er det rett som pedagogisk leder sier at man treffer kanskje ikke alltid på primærkontakt i leveringen. Er det kanskje bedre da å droppe primærkontakt og heller jobbe for at barna får like god kontakt med alle de voksne? Når jeg intervjuet foreldrene på avdelingen sa alle at de hadde inntrykk av at de hadde primærkontakt, og de fleste nevnte de to pedagogiske lederne på avdelingen som deres primærkontakter. Foreldrene mente de og barnet deres fikk god kontakt med alle i personalet, og en forelder nevnte også at han ikke syntes primærkontakt trengtes.

Hvis vi tar utgangspunkt i Kunnskapsdepartementets føringer i deres NOU – *Til barnas beste* og blant annet Bowlbys teori om trygg base, mener jeg at bruk av primærkontakt er viktig for å gi trygghet i oppstarten til barna og deres foreldre. Men er det virkelig så nødvendig? Eller er det kanskje bedre at foreldrene og barna knytter seg til flere av de voksne slik at sykdom og vaktplaner ikke gjør at for eksempel leveringen blir sårbar?

Selv om pedagogisk leder føler at de ikke får til bruk av primærkontakt i barnehagen, virker det som foreldrene på avdelingen synes dette fungerer godt. Foreldrene gir uttrykk for at de liker at både de og barna deres får muligheten til å knytte seg til flere av de voksne på avdelingen. Foreldrene fokuserte veldig på de to pedagogiske lederne i intervjuene og så på en av de eller begge to som deres primærkontakt. Når barna begynner i barnehagen er de i stadiet som Bowlby kaller tilknytningsstadiet og foretrekker en eller to primærkontakter. Kanskje det da er en god ide å jobbe for å skape en god tilknytning mellom barnet, foreldrene og i alle fall to av personalet? Drugli (2014) skriver at mange barnehager mener det er for ressurskrevende og sårbart å arbeide med primærkontakt og ønsker derfor at barna blir kjent med alle de voksne.

Gjennom å arbeide slik vil det være større sjanse for at barnet og foreldrene møter en voksen de har kjennskap til og føler seg trygge med, når de leverer barnet i barnehagen. Samtidig er det ofte mange nye barn som begynner i barnehagen i august hvert år. Jeg mener at hvis de voksne på avdelingen skal bli kjent med alle de nye barna i oppstarten, vil ikke tilknytningen bli så sterk mellom de voksne og hvert barn. Foreldrene jeg intervjuet i barnehage 1, var alle enige i at det gav trygghet at personalet brukte tid på å bli kjent med deres barn og forstå

deres verbale og nonverbale kommunikasjon. Jeg mener derfor at det kan bli vanskelig for personalet å få en sterk nok tilknytning til alle de nye barna på avdelingen. Da vil det kanskje være lettere for personalet å fordele barna på hver sin primærkontakt slik at denne voksne bruker ekstra tid til å bli kjent og skape en sterkere tilknytning til "sine barn".

Også Drugli og Undheim (2012) kom til blant annet denne slutningen i sitt forskningsarbeid på små barns oppstart i barnehagen. De skriver i sin artikkel at i deres studie fant de ut at det var flere barn som reagerte negativt på barnehageoppstart i de barnehagene uten primærkontakt enn de med. Dette fordi det er vanskelig for små barn å gjøre seg kjent med mange nye voksne på en gang. Hvordan kan vi da arbeide med bruk av primærkontakt uten at sykdom og vaktplaner setter barna og foreldrene i en sårbar posisjon?

4.3.1.2 Når vi ser muligheter og ikke begrensninger

I barnehage 2 var primærkontakt noe de jobbet mye med og følte at fungerte veldig bra. Når jeg intervjuet pedagogisk leder i barnehage 2, var hun veldig fornøyd med bruk av primærkontakt i oppstarten i barnehagen, og jeg synes de hadde gode rutiner for å få primærkontakt til å fungere i praksis.

"De første ukene etter barnehagestarten tilpasser vi vaktene våre slik at de passer til når "våre barn" bruker å komme i barnehagen på morgenen, og vi gir alltid beskjed til foreldrene hvilke vakter deres primærkontakt har. Det er ikke så viktig om vi må være litt lengre eller komme litt tidligere noen dager, det er jo barna som er viktigst"

– pedagogisk leder, barnehage 2

Pedagogisk leder viser her at i deres barnehage mener de at det å ha en primærkontakt til hvert barn og deres foreldre, er viktig for dem. Pedagogisk leder sier også i intervjuet at hun synes dette fungerer veldig bra og hun tror det skaper trygghet for barna og foreldrene. Hun nevner også at det er bare de av personalet med full stilling som er primærkontakter. Dette er et synspunkt som jeg også støtter i forhold til å arbeide for å skape trygghet i oppstarten i barnehagen med basis på egne erfaringer og teori fra blant annet Drugli (2010). Drugli (2010) spesifiserer også at det er viktig at i det videre arbeidet må primærkontakten hjelpe barnet med å skape relasjoner til resten av barnegruppen og personalgruppen.

Pedagogisk leder i barnehage 2 mener det er lettere for barnas primærkontakt å hjelpe og veilede barnet inn i lek og samspill med andre når de kjenner barna godt. Hun mener at gjennom å jobbe med noen få barn hver i oppstarten i barnehagen, vil barnet og primærkontakten skape en trygg tilknytning fordi den voksne vil bli kjent med barnets

uttrykksmåter, kommunikasjon og personlighet på et dypere nivå enn hvis hun skulle gjort det samme med hele barnegruppen.

Jeg støtter meg også til dette synet på bruk av primærkontakt. Jeg mener at gjennom å bruke ekstra tid sammen med noen få barn og foreldre i begynnelsen, vil vi kunne bli bedre kjent med barna, og vi vil da kunne være en større hjelp i å veilede barna inn i lek og samspill med andre. Men som pedagogisk leder og foreldre fra barnehage 1 nevner, kan spesielt sykdom i personalet gjøre denne tiden sårbar for mange. Hvis barnet og foreldrene har skapt en trygg tilknytning til en av personalet i løpet av de første ukene, hva vil det da gjøre med barnet og foreldrenes trygghet hvis denne personen blir sykemeldt? Hvis dette skulle hende i barnehage 2 ville kanskje barnet og foreldrene vært i en mer sårbar posisjon enn barna og foreldrene i barnehage 1 som kanskje har jobbet for å skape en tilknytning til minimum to av de voksne.

Basert på erfaringer, informasjon fra intervjuer og teori mener jeg den beste måten å sikre en tryggest mulig tilknytning i barnehagen ved hjelp av primærkontakt, er ved å ha en primærkontakt til hvert barn og foreldre, men samtidig tidlig begynne å jobbe for at barnet skal skape en trygg tilknytning til i alle fall en av de andre i personalet. Vi kan da jobbe med å fremme en primærkontakt og en sekundærkontakt for barnet. Dette nevner Drugli (2014) som en god ide slik at det alltid er en av de som er tilgjengelig for barnet.

Jeg mener at når at først og fremst primærkontakt, men også sekundærkontakt, blir kjent med barnet og er tilstede som en trygg base for barnet tidlig i oppstarten, vil barnet ha mulighet til å tidlig utforske barnehagen og søke samspill med andre barn og voksne med tryggheten av å ha en trygg base å returnere til. Slik mener jeg vi kan hjelpe barnet å skape trygge relasjoner til flere i personalet, og dermed unngå sårbare situasjoner ved eventuell sykdom.

Foreldrene i barnehage 2 er også veldig fornøyd med bruken av primærkontakt i barnehagen og dette var noe som gav de trygghet i oppstarten.

”Det som gav meg trygghet i oppstarten til mitt barn var at jeg tidlig så at vår primærkontakt forsto mitt barns kommunikasjon. Jeg følte at både jeg og barnet mitt ble sett, hørt og forstått” – Mor i barnehage 2

Denne moren i barnehagen gir klart uttrykk for at det som gav henne trygghet i oppstarten var blant annet at bruk av primærkontakt gjorde at barnet hennes tidlig ble forstått, noe hun synes var kjempeviktig siden barnet hennes ikke hadde så mye språk. Når barna begynner tidlig i barnehagen vil de fleste ha lite verbalt språk å støtte seg til, da mener jeg på bakgrunn av

erfaringer og informasjon fra foreldre at det er viktig å jobbe for å ta imot, forstå og ta barnas kommunikasjon på alvor, uansett om den er verbal eller nonverbal.

En av foreldrene nevnte også at det var deres primærkontakt som hadde foreldremøte med dem, og dette var noe de likte godt. Han mente dette var noe som gav dem økt trygghet fordi de stolte på sin primærkontakt og mente det var hun som kjente deres barn best. Dette synes jeg er en god måte å fordele arbeidsoppgavene mellom personalet. Det kan gi foreldrene trygghet å la personen som kjenner dem og deres barn best ta seg av foreldremøtene.

4.3.2 Overgangsobjekter

Bruk av overgangsobjekter var for mange av foreldrene i begge barnehagene meget viktig. Som Winnicott presiserer i sin teori om transitional objects er det mye som kan fungere som overgangsobjekt for barna, og flere av disse praktiseres i barnehager under oppstarten. For å kunne se behovet for overgangsobjekter i arbeidet med å skape trygghet for barn og foreldre i oppstarten har jeg valgt å gå nærmere inn på tre ulike måter å arbeide med overgangsobjekt.

4.3.2.1 Leker og kosedyr

Barna fikk ha med seg smokk og bamser i begge barnehagene til bruk når de skulle legge seg eller når barna for eksempel ble redde, utrygge eller lei seg.

”Vi var redd ”Mathias” ikke skulle få ta med seg suttekluten sin i barnehagen siden vi er vant til at det bare er på lekedager barna får ha med seg ting hjemmefra. Men det var jo ikke noe problem, de oppmuntret oss til å ta den med. Og han fikk hente den i hylla si når som helst. Det gav meg trygghet, det å vite at han hadde noe kjent med seg i den nye settingen” – Far, barnehage 1

Jeg mener at ved å oppmuntre og motivere foreldrene til å ta med seg bamser og andre kjære gjenstander hjemmefra til bruk gjennom hele dagen, legger barnehagen til rette for økt trygghet for barna i oppstarten. Abrahamsen (2013) skriver om Winnicotts teori om overgangsobjekter og hvordan vi kan arbeide med dette i barnehagen. Hun skriver blant annet at for å gi barna trygghet i fraværet av foreldrene, kan vi prate om foreldrene, bruke bilder av familien og følge rutiner som barnet er kjent med hjemmefra eller ha med leker eller kosedyr hjemmefra.

4.3.2.2 Kjente rutiner

Winnicott nevner også her at det å følge rutiner som barnet var kjent med hjemmefra er en metode vi kan bruke i arbeidet med å skape trygghet i oppstarten. Når jeg intervjuet

pedagogisk leder i barnehage 1 nevnte hun at de bruker å følge deres vanlige dag så nøyaktig som mulig slik at barna blir vant og foreldrene ser hva de gjør, de fokuserer på den daglige dagsrytmen og gjøre ikke noen spesielle aktiviteter de første dagene. Gjennom å la barna og foreldrene være med på den vanlige dagsrutinen i barnehagen mener jeg foreldrene vil få ett godt innblikk i hva barnet vil gjøre i løpet av dagen. For mange foreldre er disse første dagene sammen med barnet i oppstarten kanskje deres første møte med barnehager og det vil derfor være fint for dem å se hvordan barnets dag kommer til å være. Det som kan gjøre denne løsningen vanskelig er derimot det at barna vil være vant til ulike rutiner. Mine tidligere erfaringer er at de fleste barnehager har spesifikke tider der alle barna skal spise og legge seg. Jeg ser da problemet med at alle de nye barna skal inn i samme rutine uten å tenke på hva de er vant til fra tiden hjemme med mor eller far. I barnehage 1 spiser de for eksempel lunsj kl 11, det kan være vanskelig for et barn som eventuelt er vant med å spise kl 10 å klare og vente til kl 11, eller hvis han er vant med å spise kl 12 spiser barnet kanskje alt for lite og våkner tidligere fordi han er sulten.

I barnehage 2 hadde pedagogisk leder et annet syn på rutiner og dagsrytmen i oppstarten. *”Vi ønsker jo å få de nye barna inn i dagsrytmen i barnehagen, men dette bruker vi tid på. De første månedene får barna spise når de er sultne og de får sove når de er trøtte”* –

Pedagogisk leder, barnehage 2. Gjennom samarbeid med foreldrene tilpasser personalet i barnehage 2 seg til de rutinene barna er vant til fra hjemmet. Som Winnicott skriver vil det å møte noe kjent hjemmefra være med på å skape trygghet for barna når foreldrene er fraværende. Ved å ta seg tid til å bli kjent med barn og foreldre og deres rutiner mener jeg barnehage 2 er på god vei til å skape en trygg oppstart for barn og foreldre. Det er mye nytt barna skal venne seg til, både nye voksne, barn, leker, rutiner osv. Jeg mener derfor at i arbeidet med å skape trygghet i oppstarten, må vi gradvis gjøre barna kjent med dette nye miljøet. Gjennom å fokusere på å bli kjent med en av personalet og deretter resten av de voksne og barna mens man får holde fast på rutiner fra hjemmebanen, mener jeg vi senere kan jobbe for at alle barna skal følge samme dagsrytme. Jeg forstår at de voksne i barnehage 1 ønsker at alle barna tidlig skal inn i samme dagsrytme. Dette gjør det mye lettere for personalet i forhold til pauser og rutiner. Men jeg mener at dette er noe som kan komme senere i oppstarten. Det å arbeide med holdningene på avdelingen og bevisstheten rundt de valgene vi gjør er viktig. Personalet må spørre seg selv hvorfor gjør vi det slik og for hvem er dette viktig? Det å sette barnas behov først bør være en selvfølge i tilvenningsperioden.

4.3.2.3 Familiebøker

”Jeg savner bruk av familiebøker. Vår datter begynte i barnehagen før høsten når alle andre begynte og vi fikk derfor ikke laget en til oppstarten. Det var veldig dumt, jeg tror en slik bok hadde gitt meg og datteren min mer trygghet i oppstarten”

– Mor, barnehage 1

Under intervjuene har jeg fått mange varianter til hva disse bøkene kalles, jeg har valgt å kalle de familiebøker. Familiebøker er bøker eller plakater som barnehagen lager til hvert enkelt barn i oppstartsperioden. Den inneholder som oftest bilder av familie eller venner, men kan også inneholde bilder av leker barna holder kjært.

Det var først på vei ut av barnehagen etter intervjuet med pedagogisk leder i barnehage 1 jeg la merke til familiebøkene barna hadde. De lå i en hylle på avdelingen, for høyt til at barna kunne se dem eller få tak i dem. Pedagogisk leder nevnte heller ikke disse bøkene i intervjuet. Dette kan være grunnet at jeg intervjuet i barnehagen godt utpå høsten, og pedagogisk leder føler kanskje at bøkene ikke trengs for barna lengre. Oppstartsperioden er for lengst over og bruken for bøkene har kanskje dabbet av. Men flere av foreldrene savnet bruk av disse bøkene i praksis da det enten ikke ble laget en slik bok i oppstarten, eller at boken finnes men ikke brukes i hverdagen av personalet.

I barnehage 2 så jeg derimot at familiebøkene ble mye brukt. Jeg var i barnehage 2 etter jul og var dermed overasket over at bøkene fortsatt var i bruk i så stor grad. Bøkene sto i en hylle tilgjengelig og synlig for barna, og det var ofte barna selv gikk å hentet fram bøkene fra hyllen for å se i. Spesielt også i leveringen på morgenen hvis det var noen av barna som ble lei seg når foreldrene dro ble bøkene tatt fram og brukt for å roe ned barnet og skape trygghet. Foreldrene i barnehagen virker veldig fornøyd med bruken av familiebøkene. Dette er det hva en av foreldrene hadde å si om bøkene: *”Familiebøkene er kjempelure. Dette er noe som gav meg trygghet i oppstarten, spesielt siden datteren min hadde lite språk når hun begynte”* – Mor, barnehage 2. Jeg mener at bruk av slike bøker kan skape trygghet og en følelse av kjennskap i nye og utrygge situasjoner. I oppstarten i barnehagen mener jeg både barn og foreldre trenger noe kjent å holde fast til, og som Winnicott (2005) spesifiserer er dette en måte vi kan skape trygghet for barna i en ny og ukjent setting.

4.4 Foreldresamarbeid

Det er viktig å huske at det kan være kjempevanskelig for foreldre å ta farvel til det mest dyrebare de har, og forlate barnet i armene til ganske fremmede voksne. Jeg mener dette er noe personalet i barnehagen ikke må glemme. ”Det er like mye tilvenning for deg som for barnet ditt” – informasjonsark til nye foreldre, barnehage 2

4.4.1 Fleksible rutiner for foreldres tilstedeværelse

De fleste arbeidsplasser gir foreldre rett til å ta tre dager fri fra jobb med lønn for å være i barnehagen med barnet sitt under oppstarten. ”Mange har startet på jobb igjen etter sommerferien og da har de ofte tre dager til rådighet” – Pedagogisk leder, barnehage 2. Så de fleste barnehager har en plan klar for hvordan disse tre dagene brukes i tilvenningen. Rutinene i de to barnehagene jeg har besøkt er ganske like for disse tre dagene. Begge barnehagene spesifiserer at det er vanskelig å si noe om hvor lang tid et barn og deres foreldre bruker på tilvenningen men tre dager er ganske vanlig for familier der begge foreldrene er i full jobb. Den første dagen bruker foreldrene å være sammen med barnet i barnehagen i 2-3 timer, dag to er de alle sammen i 4-5 timer og barnet er kanskje alene en liten stund mens foreldrene tar seg en kopp kaffe, mens dag tre er foreldrene borte over litt lengre tid og barnet er alene i barnehagen.

I både barnehage 1 og barnehage 2 nevnte pedagogisk leder at det alltid var vanskelig å si hvor lang tid det kommer til å ta før barnet er trygg i barnehagen. De legger derfor til rette for at foreldrene skal få være tilstede så lenge de ønsker. Pedagogisk leder i barnehage 2 mener at hvis de hadde hatt rutiner på hvor mange dager foreldrene fikk være tilstede under oppstarten ville dette vært stressende for foreldrene. Drugli og Undheim (2012) skriver også at sammen kan personalet og foreldrene evaluere hvordan oppstarten har vært for barnet og om barnet har knyttet seg til en voksen i barnehagen.

Jeg mener det er viktig at personalet og foreldrene sammen kommer fram til hvor lenge foreldrene bør være i barnehagen med barna i oppstarten. Det er foreldrene som kjenner barna best og de vil kunne tolke barnas uttrykk og signaler i begynnelsen som personalet i barnehagen ikke forstår enda. Samtidig mener jeg det er viktig at også foreldrene lar personalet komme med sine formeninger, siden de har mye kunnskaper og erfaringer om oppstarten i barnehagen. For eksempel vil kanskje mange foreldre bli forferdet av barnas gråt når de skal forlate dem i barnehagen, mens de ansatte i barnehagen vet at dette som oftest fort går over og barnet koser seg resten av dagen i barnehagen. Derfor mener jeg

foreldresamarbeid er meget viktig i arbeidet med å skape trygghet for foreldre og barna i oppstarten.

Det som kan være problematisk i denne tiden er hvis begge foreldrene er i full jobb og de ikke får mer enn 3 dager permisjon fra jobben for å være tilstede for barna i oppstarten. Som Drugli og Undheim (2012) nevner virker de første 2-4 ukene i barnehagen ekstra stressende for barnet, men når foreldrene er tilstede med barna går alt bra. Hva gjør dette da med barna hvis de må være alene i barnehagen fra dag tre? Samtidig har foreldrene flere muligheter for å kunne legge til rette for mer tid i oppstart i barnehagen, med litt planlegging og samarbeid. Eksempelvis kan mange bruke feriedager, permisjon uten lønn, siste del av permisjonstida, avspasering og ved å fordele det mellom begge foreldrene. Dette er noe jeg mener foreldrene og pedagogisk leder i barnehagen kan bruke tid til å diskutere når de møtes for første gang. Da kan de legge opp en plan for den første tida, pedagogisk leder kan informere om hvordan tilvenning i barnehagen blir gjort, og formidle en holdning til at det er mulig å bruke mer enn de tradisjonelle tre dagene sammen med barnet i oppstarten.

Samtidig er det for mange foreldre ikke mulig å få flere enn tre dager permisjon fra jobb for å være med barnet i barnehagen. Jeg mener det da er opp til personalet i barnehagen å finne måter å arbeide på slik at vi på de tre dagene skaper et trygt miljø for barnet til videre utforskning og utvikling. Så utfordringen vil være å sørge for at barna knytter seg til en av de voksne på avdelingen mens de har foreldrene tilstede som en trygg base. Som Drugli og Undheim (2014) skriver trenger barna å ha en trygg relasjon til noen andre som er tilstede for å kunne utarbeide en god relasjon med nye voksne. Med andre ord er det viktig at foreldrene er tilstede for barnet for å hjelpe de inn i en positiv relasjon med en ny voksen. Når vi bare har tre dager til rådighet mener jeg det er viktig å tidlig jobbe for å skape denne positive relasjonen mellom barnet og de nye voksne i samarbeid med foreldrene, fordi det er foreldrene som må hjelpe barnet inn i disse fine relasjonene med nye voksne.

4.4.2 Informasjon og møter

Jeg mener også at det er viktig at foreldre får den informasjonen de trenger og ønsker når barnet deres skal begynne i barnehagen. Det vil være mange førstegangsforeldre i oppstarten i barnehagen og flere av de har kanskje aldri vært i en barnehage. Jeg mener at god informasjon til foreldrene er med på å gi både barna og foreldrene en trygg oppstart. Et av møtene foreldrene i barnehagen synes var veldig viktig for dem i begynnelsen var oppstartsamta-

I barnehage 1 fortalte pedagogisk leder at oppstartsamtalet var noe hun mente var veldig viktig at ble gjort så fort som mulig, men at dette dessverre ikke alltid ble gjort så tidlig som hun ønsket. De bruker et standardisert skjema for oppstartsamtalet som går på barnets hjemmesituasjon, allergier/sykdommer, vaner, personlighet osv. Selv om pedagogisk leder mener oppstartsamtalet ikke alltid ble gjennomført tidlig nok er alle foreldrene enig i at de fikk god informasjon både i hånden, på mail og på hjemmesiden til barnehagen. De fikk gode beskjeder og gode tips til hva de måtte ha med til oppstarten. Jeg mener dette er veldig viktig for å sikre en trygg oppstart i barnehagen. Jeg mener at gjennom mye informasjon og klare og gode beskjeder fra barnehagen vil foreldrene få en trygghetsfølelse når de forlater barnet i barnehagen. Som flere forfattere spesifiserer i pensumlitteraturen er det viktig at barnet ser at foreldrene er trygge på personalet i barnehagen for at de skal føle trygghet med de voksne (Abrahamsen, 2013).

I barnehage nummer 2 har også oppstartsamtale med foreldrene så fort som mulig og denne dreier seg om de samme punktene som barnehage 1. Barnehage 2 gir også ut mye litteratur som både er teoretisk og praktiskteoretisk rettet mot tema tilvenning til foreldrene. Litteraturen innebærer tips til foreldrene i oppstarten, hva kjennetegner en god oppstart, og hvordan barnehage 2 arbeider med oppstarten i praksis. Foreldrene er alle enig i at informasjonen de fikk fra barnehagen var godt utarbeidet og gav de så mye informasjon at de følte seg mer trygg i oppstarten. Jeg mener at for å arbeide for å skape en trygg oppstart for barna og foreldrene vil det å vise at personalet er teoretisk sterke være en måte å gi foreldrene trygghet i oppstarten. Å gi foreldrene relevant litteratur og teori på hvordan å skape en trygg oppstart mener jeg vil gi foreldrene både selvsikkerhet og trygghet i møtet med barnehagen. De føler seg kanskje nå mer informert og at de kan mer om tema og de kan få en trygghetsfølelse av å vite at personalet synes teorien er viktig å ta med seg.

5.0 Avslutning

Det er flere metoder enn det jeg har belyst som vil kunne svare på hvordan personalet i barnehagen kan arbeide for å skape en trygg oppstart for barn og foreldre i barnehagen. Jeg hadde mange valg å ta og kunne ha skrevet 20 sider til og tatt med flere fenomener og tema som er sentrale for å svare på problemstillingen: *Hvordan kan barnehager arbeide for å skape en trygg oppstart for barn og foreldre i barnehagen?*

Etter å ha gjennomført intervjuer i to ulike barnehager som har ulike tilrettelegginger i oppstarten og ulike erfaringer med hvordan dette fungerer har jeg kommet fram til flere

punkter jeg vurderer som viktig for å sikre denne trygge oppstarten. Det var temaene tilknytning og foreldresamarbeid som markerte seg som det viktigste for intervjuobjektene mine. Flere teoretikere og forskere har også kommet fram til at disse to temaene er sentrale i arbeidet med å skape en trygg oppstart for barn og foreldre i barnehagen.

Etter drøfting og gjennomgang av datamaterialet mitt og relevant teori har jeg kommet fram til at bruk av primærkontakt er viktig for å sikre en trygg oppstart for nye barn og foreldre i barnehagen. Primærkontakten må helt fra første møte jobbe for å skape en positiv og trygg tilknytning til barnet. Det er også positivt at barnehagene gir foreldrene mulighet til å være tilstede under oppstarten utover de vanlige 3 dagene og er tilstede for barnet som en trygg base og hjelper barna inn i en trygg relasjon med de nye voksne. Jeg mener også det er tidlig viktig å introdusere en sekundærkontakt slik at barnet og foreldrene ikke blir så sårbare ovenfor sykdom i personalet. Ved å tilpasse vaktplaner og jobbe for å bli kjent med hvert sitt barns uttryksmåter og personlighet mener jeg en primærkontakt vil kunne skape en trygg relasjon til barnet.

Selv om barnehagene jobber for å skape trygge relasjoner mellom de nye barna og personalet vil det fortsatt være sårt for barnet å bli forlatt av foreldrene. Det vil derfor være lurt å ty til Winnicotts teori om overgangsobjekter slik at barna har noe kjent å holde fast i, i en ukjent setting. Dette kan være alt fra kosedyr eller familie bøker til barnets rutiner fra hjemmet.

Foreldrene jeg har intervjuet har også spesifisert hvor viktig beskjeder og informasjon var for dem. Særlig mener jeg at faglitteratur utdelt til foreldrene er en god måte å gi foreldrene informasjon og vise foreldrene at personalet tar deres og barnets følelser på alvor og at denne oppstartsprosessen er viktig for oss.

Gjennom arbeidet har jeg selv blitt mer bevisst på min profesjonelle rolle som pedagog som skal tilrettelegge for en god oppstart for de minste barna, i tillegg har det gitt meg tanker om hvordan jeg vil legge til rette og ønsker at barnehagen skal møte mine barn en dag i fremtiden.

6.0 Litteraturliste

- Abrahamsen, G. (2013): En god start i barnehagen – toleranse for avskjed i tårer og tid til det nødvendige. I: S. Haugen, G. Løkken og M. Røthle, *Småbarnspedagogikk*. Latvia: Cappellen Damm
- Abrahamsen, G. (2008): *Det nødvendige samspillet*. Tano aschehough
- Bowlby, J. (2009): *A secure base*. Routledge classics (First published in 1988)
- Dalland, O. (2004): *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Drugli, M.B. (2010): *Liten i barnehagen – forskning, teori og praksis*. Cappellen Damm AS
- Drugli, M.B. (2014): *Liten i barnehagen – forskning, teori og praksis*. Cappellen Damm AS
- Drugli, M.B og Undheim, A.M. (2012): "Når små barn begynner i barnehagen." *Første steg*. Hentet fra:
https://www.utdanningsforbundet.no/upload/Tidsskrifter/Forste%20steg/FS_1_12/Føesteg1.2012pdf_s32-35.pdf
- Flekkøy, M.G. (1987): *Barn og foreldre. Barnets utvikling 1 – fra mors mage til barnehage*. Helsingfors: Achehough
- Hansen, M.B. (1999): *Velkommen i barnehagen*. Oslo: Pedagogisk forum
- Haugen, S. (1998): *Omsorg og pedagogikk – kvalitet i barnehagetilbod for små barn*. Oslo: Det norske samlaget
- Killen, K. (1995): Prosjektbeskrivelse: *Tilknytning og barns utvikling*. Oslo: NOVA
- Klette, T. (2013): Betydningen av tidlig tilknytning og trøst i barndommen. I: E. Foss og O.F. Lillemyr, *Til barnas beste. Veier til omsorg og lek, læring og danning*. Oslo: Gyldendal akademisk
- Kunnskapsdepartementet (2011): *Rammeplan for barnehagen*, kunnskapsdepartementet, Oslo
- Løkken, G. Og Søbstad, F. (2006): *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Melaas, T. (2013): *Blikk for lek i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget
- NOU, 2012. *Til barnas beste. Ny lovgivning for barnehagene*. Departementenes utredningssenter

- Sandvik, N. (2006): *De minste barna i barnehagen*. Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Smith, L. (2002): *Tilknytning og barns utvikling*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS
- Winnicott, D.W. (2005): *Playing and reality*. Pelican Books (First published in 1971)